

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИКО-ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ІСТОРІЇ ТА ТЕОРІЇ
НАЦІОНАЛЬНОГО І МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Н.О. ЗАДОРЖНЯ, О.В. ЗАДОРЖНЯ

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК
ХЕРСОН 2020

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИКО-ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ІСТОРІЇ ТА ТЕОРІЇ
НАЦІОНАЛЬНОГО І МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Н.О. Задорожня, О.В. Задорожня

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

Методичні рекомендації
до самостійної роботи студентів

ОЛДІПІУС
2020

УДК 342(744)
3-15

Автори:

Задорожня Надія Олександрівна – завідувач кафедри історії та теорії національного і міжнародного права, кандидат філософських наук, доцент

Задорожня Олена Володимирівна – старший викладач кафедри історії та теорії національного і міжнародного права

Рецензенти:

Казанчан Андрій Аркадійович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного і господарського права та правоохоронної діяльності

Новікова Марія Миколаївна – кандидат юридичних наук, доцент кафедри професійних та спеціальних дисциплін Херсонського факультету Одеського державного університету внутрішніх справ

*Рекомендовано до друку вченою радою
Херсонського державного університету
в якості методичних рекомендацій для студентів II курсу спеціальності
081 «Право» історико-юридичного факультету
денної (заочної) форми навчання
(протокол № 12 від 25.06.2020)*

Задорожня Н.О.

3-15 Конституційне право України: методичні рекомендації /
Н.О. Задорожня, О.В. Задорожня. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. – 40 с.

ISBN 978-966-289-409-7

У навчальному посібнику висвітлюються основні проблеми конституційного права України. Структура методичних рекомендацій відповідає освітньо-професійній програмі підготовки бакалавра за спеціальністю 081 «Право» та сучасній концепції вищої освіти України.

УДК 342(744)

ISBN 978-966-289-409-7

© Н.О. Задорожня, О.В. Задорожня, 2020
© Херсонський державний університет, 2020

ЗМІСТ

ТЕМА 1. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА	4
ТЕМА 2. ФОРМИ БЕЗПОСЕРЕДНЬОЇ ДЕМОКРАТІЇ	9
ТЕМА 3. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ І ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ	12
ТЕМА 4. ЗАКОНОДАВЧА ВЛАДА В УКРАЇНІ	18
ТЕМА 5. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ	24
ТЕМА 6. СУДОВА ВЛАДА В УКРАЇНІ	28
ТЕМА 7. КОНСТИТУЦІЙНИЙ СТАТУС МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	33
ЛІТЕРАТУРА	36

ТЕМА 1. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

1. Поняття основних прав і свобод людини і громадянина, їх співвідношення.

2. Виникнення і розвиток прав людини.

3. Міжнародні стандарти прав людини та їх зв'язок з конституційними правами і свободами людини і громадянина.

4. Особливості конституційних прав, свобод і обов'язків людини і громадянина.

5. Гарантії і механізм реалізації конституційних прав і свобод громадян України.

Термінологічне завдання

Засвойте визначення понять: людина, громадянин, правовий статус людини, права громадянина, механізм реалізації прав і свобод людини і громадянина, гарантії прав і свобод людини і громадянина.

Методичні рекомендації

Необхідно з'ясувати співвідношення понять "права людини" і "права громадянина". Простежити процес виникнення і розвитку прав людини, охарактеризувати права людини першого, другого і третього поколінь, установити критерії їх класифікації, зупинитися на понятті фундаментальних природних прав і висловити свою думку з приводу доцільності їх закріплення в національному законодавстві. Слід також визначити основні форми співробітництва держав у галузі прав людини та основні міжнародно-правові документи, які складають Хартію прав людини. Після цього необхідно перейти до визначення поняття правового статусу особи і громадянина та загальної характеристики його головних елементів. Особливу увагу потрібно звернути на принципи правового статусу громадянина, а також на тенденції конституційного регулювання прав, свобод і обов'язків громадян України на сучасному етапі відповідно до розвитку суспільних відносин.

Слід розкрити поняття і зміст основних прав і свобод громадян, їх особливості, дати їх класифікацію. Визначити основні гарантії

реалізації основних прав і свобод громадян України, підкреслити роль чинного законодавства в їх забезпеченні. Варто акцентувати увагу на основних порушеннях прав і свобод громадян України. Розкрити сучасний механізм реалізації основних прав і свобод громадян України, основні гарантії впровадження їх на практиці. Проаналізувати основні обов'язки громадян України та їх особливості. Показати сучасні тенденції конституційного регулювання основних прав, свобод і обов'язків громадян, дати порівняльно-правовий аналіз їх закріплення в діючій Конституції України.

Людина

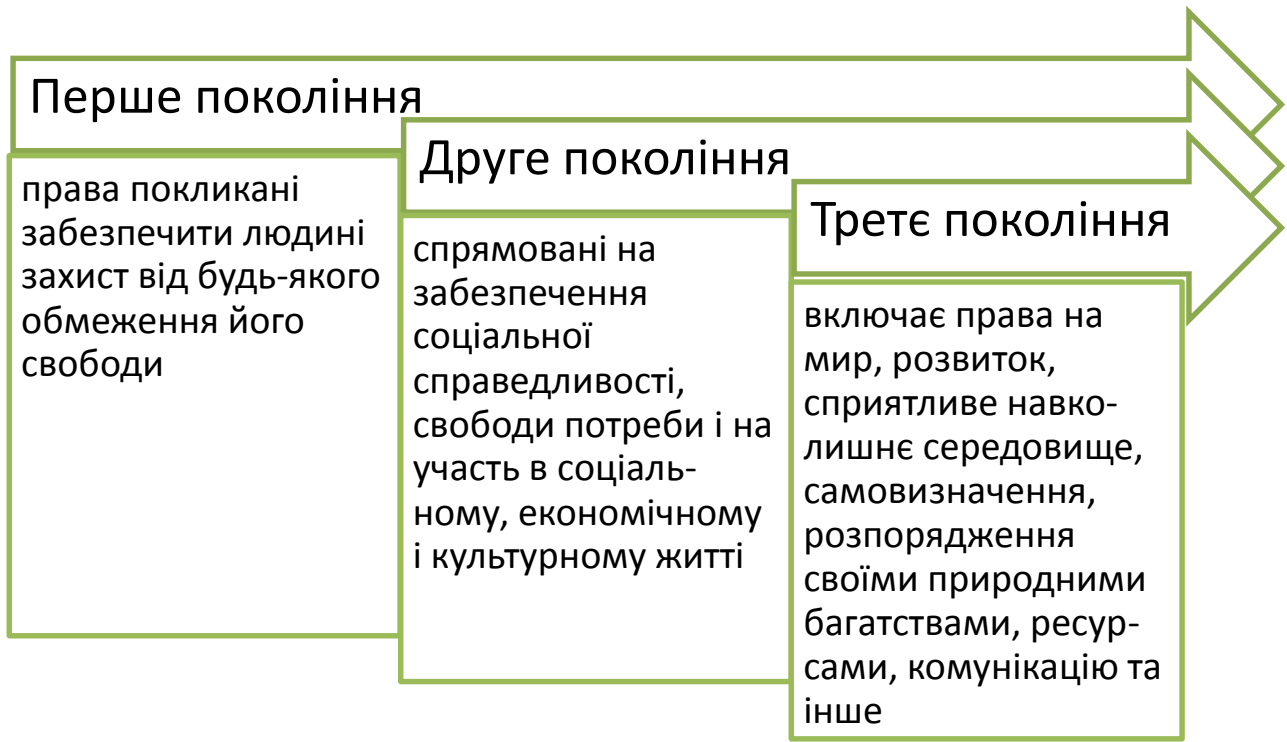
- є біосоціальною істотою; як біологічна істота вона є продуктом біологічної еволюції живих організмів

Особа

- це людина як суб'єкт відносин і свідомої діяльності, котра розвинулася в суспільстві, пройшла етапи соціалізації в усіх аспектах та набула здатності чинити свідому, вольову діяльність

Громадянин

- вказує на юридичний зв'язок особи (людини) з певною державою, який передбачає наявність в особи і держави взаємних нормативно закріплених прав, обов'язків, відповідальності

Четверте покоління

відносяться право на життя, повагу духовної і моральної гідності людини, заборона тортур і нелюдського поводження, право на творчість, право вибору, свобода совісті і віросповідання, право на духовну освіту і виховання та ін.

Особисті права

- спрямовані на задоволення насамперед життєвих потреб людини, на захист і розвиток людської індивідуальності. Крім того, особисті права покликані забезпечити існування, своєрідність і автономію особистості

Політичні права

- 1) правомочності щодо участі в організації і діяльності держави та її органів за допомогою різних форм представницької і безпосередньої демократії (право обирати і бути обраним, право петицій і т.д.);
- 2) правомочності щодо активної участі в житті суспільства (право громадян на свободу слова, на об'єднання в громадські організації, на свободу спілок та асоціацій, і ін.)

Економічна права

- забезпечують свободу людської діяльності в сфері виробництва, обміну, розподілу і споживання товарів і послуг, право вільно розпоряджатися основними факторами господарської діяльності

Соціальні права

- покликані забезпечити свободу людини, підтримуючи такий рівень її життя, який необхідний для гідного людського існування

Культурні права

- покликані гарантувати доступ людини до благ культури, свободу творчості, можливість засвоєння, використання та розвитку досягнень людства в матеріальній та духовній сферах

Юридичні гарантії

- включають в себе наступні закріплені в нормах права види: право на захист права, заходи відновлення порушених прав, заходи відшкодування шкоди; міри відповідальності, юрисдикційні органи захисту основних прав, форми захисту прав

Організаційні гарантії

- це діяльність держави, її органів, посадових осіб, громадських організацій в області правотворчої, правозастосовчої практики, здійснення заходів процедурного, режимного, контрольного та іншого характеру

Контрольні питання та завдання

1. Назвіть види основних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина в Україні.

2. В яких міжнародно-правових актах закріплено міжнародні стандарти прав та свобод людини і громадянина? Визначте співвідношення зазначених актів із національним законодавством.

3. Визначте перелік та охарактеризуйте порядок реалізації громадянських (особистих) прав і свобод людини і громадянина в Україні.

4. Визначте перелік та охарактеризуйте порядок реалізації політичних прав і свобод громадян України. Які з цих прав, з Вашої точки зору, потребують додаткової законодавчої регламентації порівняно з існуючою? Відповідь обґрунтуйте.

5. Охарактеризуйте соціальні, економічні та культурні права і свободи людини і громадянина в Україні.

6. Назвіть конституційні обов'язки людини і громадянина в Україні.

7. Розкрийте зміст механізму реалізації прав і свобод людини і громадянина.

8. Визначте систему гарантій конституційних прав та свобод людини і громадянина.

ТЕМА 2. ФОРМИ БЕЗПОСЕРЕДНЬОЇ ДЕМОКРАТІЇ

1. Поняття прямого народовладдя.
2. Поняття та види виборчих систем. Виборча система України.
3. Види виборів в Україні.
4. Принципи виборчого права України
5. Референдум і його види.
6. Конституційно-правові засади безпосередньої демократії в Україні.

Термінологічне завдання

Засвойте визначення понять: вибори, референдум, мажоритарна виборча система, пропорційна виборча система, змішана виборча система, безпосередня демократія, народовладдя.

Методичні рекомендації

Необхідно розкрити поняття термінів «вибори» і «референдум», дати характеристику видів виборів і референдумів в Україні: вибори народних депутатів України, вибори Президента України, вибори в органи місцевого самоврядування, Всеукраїнський та місцевий референдум. Варто акцентувати увагу на використанні Закону України «Про вибори народних депутатів України» «Про вибори Президента України», перехід України на змішану виборчу систему та її особливості. Дати аналіз чинного законодавства забезпечення форм прямої демократії в Україні та перспектив удосконалення виборчого законодавства України.

Вибори

- спосіб формування органів державної влади і наділення повноваженнями посадової особи через волевиявлення громадян

Референдум

- спосіб прийняття громадянами України шляхом голосування законів України, інших рішень з важливих питань загальнодержавного і місцевого значення

Мажоритарна виборча система

обраним буде тільки той, у кого буде більше голосів там, де він балотується

Пропорційна виборча система

процедура встановлення підсумків голосування, де буде відбуватися поділ мандатів між партіями

Змішана виборча система

одна частина депутатських мандатів розподіляється на основі принципів мажоритарної системи, а інша - пропорційної системи

вибори народних депутатів України

вибори Президента України

вибори в органи місцевого самоврядування

Види референдумів

всеукраїнський

місцевий

Контрольні питання та завдання

1. Визначте поняття та суть безпосередньої демократії. Назвіть та коротко охарактеризуйте її форми.

2. Охарактеризуйте поняття та функції виборів. Назвіть види виборів, проведення яких передбачено чинним законодавством України. Що таке відзив?

3. Дайте визначення поняття виборчого права.

4. Назвіть принципи виборчого права України та розкрийте їх зміст.

5. Що таке виборча система? Які види виборчих систем Ви знаєте? Яка, на Вашу думку, виборча система є найбільш ефективною для кожного з видів виборів, що проводяться в Україні? Відповідь обґрунтуйте.

6. Охарактеризуйте виборчий процес та його етапи (на прикладі одного з видів виборів).

7. Які види відповідальності за порушення виборчого законодавства України Вам відомі? Охарактеризуйте їх.

8. Визначте поняття референдуму та види референдумів у теорії конституційного права та за чинним законодавством України.

9. Яка відповідальність встановлюється чинним законодавством України за порушення порядку проведення референдумів?

ТЕМА 3. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ І ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

1. Державна влада як інститут конституційного права.
2. Поняття, система і види органів державної влади.
3. Конституційні засади організації та механізму державної влади в Україні.

Термінологічне завдання

Засвойте визначення понять: державна влада, державний механізм, державний апарат, державний орган, система стримувань та противаг, принцип народного суверенітету, принцип представницької демократії, принцип поділу державної влади.

Методичні рекомендації

Слід розкрити поняття «державна влада», «державний механізм», «державний апарат», «державний орган», їх співвідношення. Визначити систему органів державної влади України, охарактеризувати види органів державної влади за характером, за повноваженнями управління, за порядком прийняття рішень та ін. Проаналізувати такі елементи системи стримувань та противаг як різні засоби формування гілок влади, відкладальне право вето Президента щодо прийнятих парламентських законів, інтерпеляція (запити депутатів), імпічмент Президента, вотум довіри уряду, створення контрольних і слідчих комісій та ін.

Механізм держави

- система державних організацій, які забезпечують реалізацію функцій держави

Апарат держави

- система органів держави, які виконують управлінські функції

Органи держави

- державні організації, наділені державно-владними повноваженнями й покликані здійснювати від імені держави управлінські функції в суспільстві

Види органів держави

за місцем
у системі
державного
апарату

- первинні, що формуються безпосередньо народом як джерелом влади і мають представницький характер;
- вторинні, що формуються первинними органами, походять від них і підзвітні їм

за способом
утворення

- виборні, які обираються населенням чи представницькими органами;
- призначувані, що призначаються главою держави чи вище-стоящими органами

за часом
функціонування

- постійні, які створюються без обмеження строку дії для виконання основних завдань держави;
- тимчасові, які створюються для вирішення невідкладних завдань, викликаних надзвичайними обставинами

за способом
прийняття
рішень

- одноособові, в яких рішення приймаються керівником особисто, який несе за нього персональну відповідальність;
- колегіальні, в яких рішення приймаються після обговорення шляхом голосування

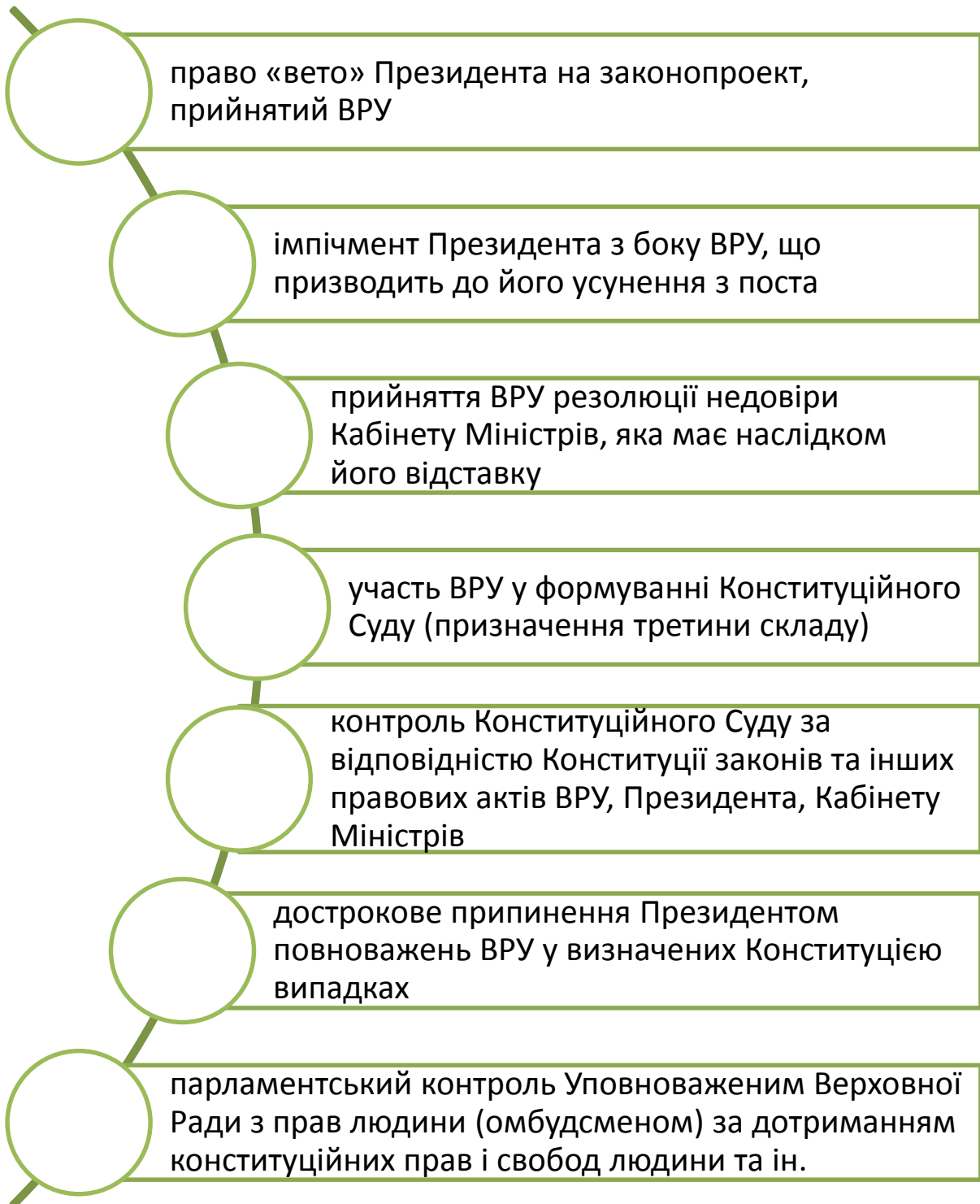
за
територіальними
межами
діяльності

- центральні, рішення яких поширюються на всю територію та населення держави;
- місцеві, рішення яких поширюються на певну адміністративно-територіальну одиницю

за змістом,
напрямом
діяльності

- законодавчі органи;
- виконавчі органи;
- судові органи;
- контрольно-наглядові органи

Елементи системи стримувань і противаг

Контрольні питання та завдання

1. Охарактеризуйте державну владу як інститут конституційного права.
2. Визначте конституційні засади організації і здійснення державної влади в Україні.
3. Визначте поняття, систему і види органів державної влади.
4. Охарактеризуйте види органів державної влади за порядком утворення.
5. Охарактеризуйте види органів державної влади за особливістю повноважень.
6. Визначте систему органів виконавчої влади в Україні.
7. Охарактеризуйте основні елементи системи стримувань та противаг в Україні.

ТЕМА 4. ЗАКОНОДАВЧА ВЛАДА В УКРАЇНІ

1. Місце парламенту у системі державної влади.
2. Конституційно-правовий статус парламенту України – Верховної Ради України.
3. Структура, функції і компетенція Верховної Ради України.
4. Законодавчий процес та інші парламентські процедури.
5. Конституційно-правовий статус народного депутата України.

Термінологічне завдання

Засвойте визначення понять: парламент, бікамералізм, коаліція депутатських фракцій, парламентська більшість, парламентська опозиція, депутатський запит, депутатський імунітет, депутатський індемнітет.

Методичні рекомендації

У цій темі необхідно розглянути природу Верховної Ради України як представницького і законодавчого органу, що має широкі повноваження законотворчого і контрольного характеру. Звернути увагу на порядок формування Верховної Ради, з'ясувати, що визначає її місце в державному механізмі України. Структуру, функції і компетенцію Верховної Ради слід проаналізувати на основі Конституції України. Правовий статус Голови Верховної Ради України і її комітетів висвітлити в аспекті виконання парламентом України своїх законодавчих і контрольних повноважень. При характеристиці законодавчого процесу потрібно назвати суб'єктів законодавчої ініціативи, стадії законодавчого процесу. Визначити статус актів, що приймаються Верховною Радою України. Слід дати загальну характеристику правового статусу народного депутата згідно з Конституцією України і Законом про статус народного депутата України. Розглянути основні повноваження і напрямки діяльності народного депутата у Верховній Раді України та її органах, звертаючи увагу на форми і методи реалізації ними своїх повноважень. Проаналізувати головні гарантії діяльності народних депутатів. Висвітлити юридичні основи відповідальності народних депутатів перед виборцями, висловити пропозиції щодо підвищення ефективності реалізації народними депутатами своїх завдань.

450 народних депутатів

- загальне
- рівне
- пряме виборче право
- шляхом таємного голосування

Народним депутатом України
може бути обрано
громадянина України

досяг двадцяти одного року

має право голосу

проживає в Україні протягом
останніх 5 років

Чергові вибори

відбуваються в останню неділю жовтня п'ятого року повноважень Верховної Ради України

Позачергові вибори

призначаються Президентом України і проводяться в період 60 днів з дня опублікування рішення про дострокове припинення повноважень ВРУ

Сесії Верховної Ради України

скликається не пізніше ніж на тридцятий день після офіційного оголошення результатів виборів

чергові сесії Верховної Ради України починаються першого вівторка лютого і першого вівторка вересня кожного року

позачергові сесії ВРУ скликаються Головою ВРУ на вимогу Президента України або на вимогу не менш як третини народних депутатів України від конституційного складу ВРУ

Функції ВРУ

законодавча

установча

бюджетно-
фінансова

представницька

парламентського
контролю

зовнішньо-
політична

Свобода висловлювань (індемнітет)

передбачає захист від усіх форм відповідальності за дії, вчинені під час виконання депутатських функцій. Тобто депутатів не можна притягнути до цивільної або кримінальної відповідальності за дії, захищені індемнітетом

Депутатська недоторканість (імунітет)

передбачає неможливість притягнення депутата до юридичної відповідальності за діяння, які містять ознаки злочинів та/або правопорушень, без попереднього санкціонування парламентом (в деяких випадках – після прямої заборони притягнення депутата до відповідальності)

Модель депутатського мандата

принцип несумісності представницького мандата

непорушність повноважень депутата

парламентська недоторканність тощо

Зміст представницького мандата

- правосуб'єктність виборних органів державної влади та посадових осіб виявляється в їх юридичній легітимації, що виступає як ключова передумова (необхідний спосіб) набуття представницького мандата;
- Конституція України та інші конституційні закони закріплюють конституційно-правові принципи представницького мандата;
- найчастіше мандат ототожнюють саме з повноваженнями цих осіб та розглядають їх у нерозривному зв'язку з певними межами підвідомчості;
- гарантії діяльності виборних осіб пов'язують з принципом індемнітету;
- конституційна відповідальність на пряму асоціюється з невиконанням або неналежним виконанням наданого органам державної влади (посадовим особам) «народного» мандата, унаслідок чого до них можуть застосовуватися санкції конституційно-правового регулювання

Контрольні питання та завдання

1. Розкрийте поняття парламентаризму. Визначте місце парламентів у системі органів державної влади.

2. Охарактеризуйте конституційно-правовий статус Верховної Ради України.

3. Визначте конституційний склад і структуру Верховної Ради України. Яке значення в діяльності парламенту України відіграють парламентська більшість та парламентська опозиція?

4. Які функції та повноваження виконує Верховна Рада України? Розкрийте їх зміст.

5. Які основні організаційно-правові форми діяльності Верховної Ради України Вам відомі? Охарактеризуйте їх.

6. Які види парламентських процедур Ви можете назвати? Охарактеризуйте їх.

7. Визначте поняття та стадії законодавчої процедури. Розкрийте зміст цих стадій.

8. Охарактеризуйте конституційно-правовий статус народного депутата України.

9. Що таке депутатський імунітет та депутатський індемнітет?

ТЕМА 5. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

1. Загальна характеристика інституту президента.
2. Порядок обрання Президента України.
3. Функції і повноваження Президента України.
4. Підстави дострокового припинення повноважень Президента України.

Термінологічне завдання

Засвойте визначення понять: президент, інаугурація, імпічмент, функції Президента, право вето.

Методичні рекомендації

Необхідно проаналізувати конституційний статус Президента України, охарактеризувати його місце і роль у державному механізмі, показати, чим було обумовлене введення поста Президента в Україні. Спираючись на Конституцію України, інші законодавчі акти, що регламентують статус Президента, висвітлити компетенцію, функції та основні форми і методи діяльності Президента України, дати характеристику його актам. Розглянути форми взаємовідносин Президента з Верховною Радою України та іншими державними органами, оскільки Президент є сполучною ланкою в механізмі реалізації поділу влад. Ураховуючи, що інститут президентства в Україні створено відносно недавно, необхідно проаналізувати його статус у порівнянні з конституційним статусом Президента в інших країнах як з президентською, так і з парламентською формою правління. На основі Закону про вибори Президента України слід з'ясувати порядок обрання та зміщення Президента, а також повноваження Президента у різних сферах суспільних відносин.

Президент України

обирається громадянами України на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування строком на 5 років

може бути обраний громадянин України, який досяг 35 років, має право голосу, проживає в Україні протягом 10 останніх перед днем виборів років та володіє державною мовою

Форми діяльності Президента України

- установча
- нормотворча
- правозастосовча
- контрольна
- інтерпретаційна

Система функцій Президента України

забезпечення єдності державної влади

представництво держави

забезпечення державного суверенітету
та національної безпеки України

забезпечення реалізації основних прав
і свобод громадян

установча

нормотворча

кадрова

керівництво зовнішньополітичною
діяльністю

Контрольні питання та завдання

1. Дайте загальну характеристику інституту президента.
2. Проаналізуйте, як відбувалося становлення інституту президента в Україні. Охарактеризуйте місце Президента України в системі органів державної влади України.
3. Який порядок обрання Президента України?
4. Які функції і повноваження виконує Президент України? Охарактеризуйте їх. Порівняйте обсяг повноважень Президента України до прийняття Закону України «Про внесення змін до Конституції України» від 08.12.2004 р. та в умовах парламентсько-президентської республіки.
5. Визначте та охарактеризуйте підстави дострокового припинення повноважень Президента України.

ТЕМА 6. СУДОВА ВЛАДА В УКРАЇНІ

1. Судова влада: загальна характеристика.
2. Система органів судової влади в Україні.
3. Конституційний Суд України – єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні.
4. Порядок формування і склад Конституційного Суду України.
5. Компетенція Конституційного Суду України.

Термінологічне завдання

Засвойте визначення понять: юстиція, юрисдикція, система судів загальної юрисдикції, Верховний Суд України, Конституційний Суд України.

Методичні рекомендації

Необхідно висвітлити поняття «судова влада», розкрити його зміст з точки зору суб'єктного та функціонального підходів. Слід охарактеризувати організацію судової влади в Україні. Проаналізувати роль судової влади у системі поділу влади.

Слід визначити місце, роль і значення Конституційного Суду в системі державних органів України, а також основну мету його діяльності та завдання, що стоять перед ним на сучасному етапі. Дати перелік принципів його діяльності та їх загальну характеристику. Розглянути особливості формування Конституційного Суду, головні вимоги до суддів Конституційного Суду, порядок і підстави припинення їх повноважень, а також гарантії їх діяльності.

Необхідно проаналізувати повноваження Конституційного Суду України. Особливу увагу слід звернути на головні стадії конституційного судочинства: внесення питання на розгляд Конституційного Суду, підготовка справи до розгляду, проведення засідання, прийняття рішення та забезпечення його реалізації.

Судова система

- зовнішньо та внутрішньо упорядкована, окреслена відповідними межами єдина організаційна будова всіх судів

Судо-устрій

- сукупність норм, які визначають завдання, принципи організації та діяльності, структуру і компетенцію судів;
- принципи організації та діяльності, структура і компетенція судів;
- система судових установ (судова система)

Судова влада

- реалізовані судом владні повноваження, якими він наділений для вирішення справ, віднесених до його компетенції, в суворій відповідності із установленими процесуальними формами шляхом застосування як процесуального, так і матеріального закону

Основні принципи

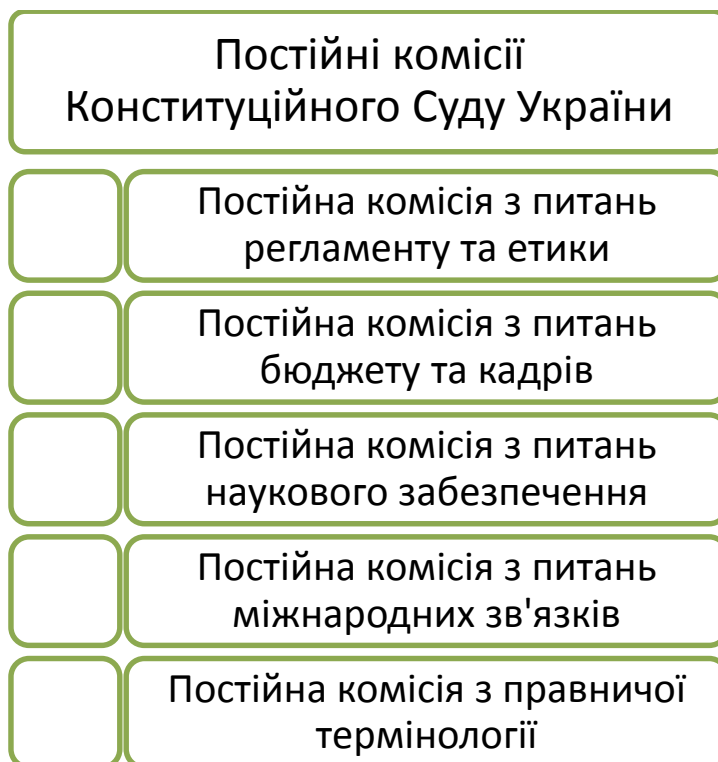
- єдність
- територіальність
- спеціалізація
- інстанційність

Додаткові принципи

- доступність правосуддя
- етнічність
- інтеграційність
- міжнародність

Етапи судової реформи

Контрольні питання та завдання

1. Визначте місце судової влади та прокуратури в системі органів державної влади України. Охарактеризуйте систему судів загальної юрисдикції.
2. Визначте місце Конституційного Суду України в системі органів державної влади України.
3. Який порядок формування та склад Конституційного Суду України?
4. Охарактеризуйте компетенцію Конституційного Суду України.
5. Які види актів приймає Конституційний Суд України? Визначте їх місце в системі джерел конституційного права України.

ТЕМА 7. КОНСТИТУЦІЙНИЙ СТАТУС МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

1. Поняття та політико-правова природа місцевого самоврядування.
2. Система та функції місцевого самоврядування в Україні.
3. Організаційно-правова та матеріально-фінансова основи місцевого самоврядування в Україні.
4. Гарантії місцевого самоврядування в Україні.

Термінологічне завдання

Засвойте визначення понять: місцеве самоврядування, територіальна громада, місцеві вибори, місцевий референдум, система органів місцевого самоврядування, орган самоорганізації населення.

Методичні рекомендації

Необхідно висвітлити поняття і структуру місцевого самоврядування, дати загальну характеристику місцевих рад як органів місцевого самоврядування, показати їх роль і місце у вирішенні питань економічного та соціального розвитку відповідних територій.

Слід охарактеризувати структуру місцевих рад, взаємодію їх елементів, роль постійних комісій у виконанні місцевими радами своїх функцій. Звернути увагу на суттєву зміну статусу місцевих рад України в останні роки, відсутність чіткої позиції у визначенні їх статусу. Проаналізувати компетенцію місцевих рад у різних сферах суспільного життя, розвиток їх функцій в умовах становлення ринкових відносин, упровадження політичного плюралізму, внесення змін до Конституції України щодо децентралізації влади.

Розглядаючи форми і методи роботи місцевих рад, необхідно визначити роль сесій у рішенні головних проблем, які стоять перед радами і населенням територій, реалізацію контрольної і координаційної функцій місцевих рад на сучасному етапі. Дати характеристику актів місцевих рад.

Місцеве самоврядування

право територіальної громади — жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста — самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України

Англосаксонська модель

- високий рівень автономії місцевого самоврядування, виборність та контроль з боку населення;
- відсутність на місцях спеціальних державних уповноважених, на яких покладена функція контролю за органами місцевого самоврядування;
- відсутність місцевих адміністрацій (органів державної влади місцевого рівня)

Континентальна модель

- поєднання місцевого самоврядування і місцевих адміністрацій (органів державної влади місцевого рівня);
- певна ієрархія системи управління, в якій місцеве самоврядування є нижчою ланкою в порівнянні з державною владою;
- обмежена автономія місцевого самоврядування, наявність на місцях спеціальних державних уповноважених, які контролюють органи місцевого самоврядування

Зовнішні гаранті
місцевого самоврядування

державні органи
й посадові особи, які
безпосередньо не є носіями
муніципальної влади, проте
відповідно до своїх
конституційних повноважень
покликані забезпечувати
реалізацію права громадян
на місцеве самоврядування
та сталий розвиток інституту
місцевого самоврядування
в Україні

Внутрішні гаранті
місцевого самоврядування

безпосередньо органи
й посадові особи,
які складають систему
місцевого самоврядування,
тобто гарантують право
громадян на самостійне
вирішення питань місцевого
значення в межах певних
територіальних громад та є
носіями муніципальної
правосуб'єктності (внутрішні
гаранті місцевого
самоврядування)

Територіальна громада

- жителі, об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, що мають єдиний адміністративний центр

Контрольні питання та завдання

1. Визначте поняття місцевого самоврядування.
2. Охарактеризуйте принципи та систему місцевого самоврядування в Україні.
3. Охарактеризуйте організаційно-правові та матеріально-фінансові основи місцевого самоврядування в Україні.
4. Які гарантії місцевого самоврядування в Україні Ви можете назвати?
5. Які заходи, з Вашої точки зору, варто здійснити в Україні для підвищення ефективності діяльності системи місцевого самоврядування?

ЛІТЕРАТУРА

1. Бакумов О.С. Конституційне право громадян України на участь у виборах і референдумах та проблеми його реалізації: монографія; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2015. 245 с.
2. Задорожня Г.В. Конституційно-правовий статус глави держави в Україні та зарубіжних країнах: порівняльний аналіз: монографія; Нац. акад. внутр. справ. Київ : Правова єдність : Алерта, 2016. 551 с.
3. Кириченко Ю.В. Актуальні проблеми конституційно-правового регулювання прав, свобод та обов'язків людини і громадянина в Україні в контексті європейського досвіду: монографія / Ю.В. Кириченко ; Запоріж. нац. техн. ун-т. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 538 с.
4. Конституційне право України в тестових завданнях: навч. посіб. / Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ ; [уклад.: Наливайко Л.Р. та ін.] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Наливайко Л.Р. Дніпропетровськ : Середняк Т. Київ, 2014. 345 с.
5. Конституційне право України: підручник / [І.М. Алмаші та ін.] ; Держ. ВНЗ "Ужгород. нац. ун-т", Юрид. ф-т, Каф. конституц. права та порівнял. правознавства. Вид. 9-е, перероб. та допов. Ужгород : Гельветика, 2018. 461 с.
6. Конституційне право України: посіб. для підгот. до іспитів / [Ю.Г. Барабаш та ін.]. 5-е вид., перероб. та допов. Харків : Право, 2018. 387 с.
7. Конституційне право України: прагматичний курс : навч. посіб. / [Афанасьєва М.В. та ін. ; за заг. ред. Афанасьєвої М.В., Єзерова А.А.] ; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". Одеса : Юридична література, 2017. 254 с.
8. Конституційне право: підручник / [О.С. Бакумов та ін.] ; за заг. ред. О.С. Бакумова, Т.І. Гудзь, М.І. Марчука ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2019. 483 с.
9. Курасян А.Р. Конституційне право України: навч.-метод. посіб.; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". Одеса : Фенікс, 2015. 134 с.
10. Марущак О.А. Нормативно-правове регулювання місцевого самоврядування в Україні: навч. посіб.; Чернігів. нац. технол. ун-т. Чернігів : ЧНТУ, 2019. 267 с.
11. Міхневич Л.В. Конституційне право України: практикум / Л.В. Міхневич. Київ: КНЕУ, 2013. 265 с.

12. Рємєскова Ю.О. Судова влада в системі поділу влади: монографія; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2014. 191 с.

13. Романюк П.В. Конституційно-правові засади інституту представницького мандата в Україні: [монографія]. Харків : Права людини, 2019. 189 с.

14. Селіванов А.О. Конституційне правосуддя в Україні: (авт. спецкурс) : навч.-метод. посіб. Харків ; Київ : Логос, 2018. 91 с.

15. Совгиря О.В. Конституційне право України. Повний курс: навч. посіб. / О.В. Совгиря, Н.Г. Шукліна. Київ : Юрінком Інтер, 2018. 554 с.

16. Фрицький Ю.О. Конституційне право України: навч. посіб.; Відкр. міжнар. ун-т розвитку людини "Україна", Ін-т права та суспіл. відносин. Київ: Університет "Україна", 2018. 220 с.

17. Шамрай В.В. Конституційне право в умовах глобалізації та міждержавної інтеграції: теоретико-методологічний аспект: монографія. Одеса : Фенікс, 2018. 358 с.

Нормативно-правові акти

1. Загальна декларація прав людини. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_015

2. Закон України «Про Конституційний Суд України» від 13 липня 2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19>

3. Закон України «Про громадські об'єднання» від 22 березня 2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>

4. Закон України «Про політичні партії в Україні» від 05 квітня 2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14>

5. Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» від 23 грудня 1997 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/776/97-вр>

6. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004

7. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

8. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043

9. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права.
URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042

Інформаційні ресурси

1. Кабінет Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/>
2. Конституційний Суд України. Офіційний вебсайт. URL:
<http://www.ccu.gov.ua/>
3. Офіційний портал Верховної Ради України. URL:
<https://rada.gov.ua/>
4. Президент України. Офіційне інтернет-представництво. URL:
<https://www.president.gov.ua/>
5. Судова влада України. URL: <https://court.gov.ua/>
6. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. URL:
<http://www.ombudsman.gov.ua/>

Навчальне видання

ЗАДОРЖНЯ Надія Олександрівна,
ЗАДОРЖНЯ Олена Володимирівна

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

Методичні рекомендації
до самостійної роботи студентів

Підписано до друку 30.06.2020. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Цифровий друк.
Умовно-друк. арк. 2,33. Наклад 150. Замовлення № 2108-254.
Ціна договірна. Віддруковано з готового оригінал-макета.

Видавництво та друк: «ОЛДІ-ПЛЮС»
вул. Паровозна, 46-А, м. Херсон, 73034
Свідоцтво ДК № 6532 від 13.12.2018 р.

Тел.: +38 (0552) 399-580, +38 (098) 559-45-45,
+38 (095) 559-45-45, +38 (093) 559-45-45
Для листування: а/с 20, м. Херсон, Україна, 73021
E-mail: office@oldiplus.ua